

Handleiding voor leerkrachten

Digitale les | Kinderarbeid
Bovenbouw basisonderwijs

Verantwoording

Elk kind heeft rechten! Zo heeft iedereen tot achttien jaar recht op schoon water, onderwijs en goede voeding. Maar wist u dat kinderen ook recht hebben op privacy, het hebben van een eigen mening en op informatie? Al deze rechten zijn vastgelegd in een speciaal verdrag dat geldt voor alle kinderen tot achttien jaar: het VN-Kinderrechtenverdrag. Kinderen die hun rechten kennen, kunnen beter voor zichzelf opkomen. Het is zelfs in het Kinderrechtenverdrag opgenomen dat kinderen geïnformeerd moeten worden over hun rechten.

UNICEF vindt het belangrijk dat kinderen weten welke rechten zij hebben, zodat zij voor zichzelf en voor kinderen wereldwijd kunnen opkomen. Helaas worden er nog steeds rechten van kinderen geschonden. Zo werken er wereldwijd 168 miljoen kinderen als kindarbeider. Deze kinderen horen niet te werken, ze horen op school te zitten, zodat zij de kans krijgen gezond op te groeien en zich te ontwikkelen.

Deze gratis digiles informeert leerlingen uit groep 7 en 8 over kindarbeid en manieren om kindarbeid wereldwijd terug te dringen. De les geeft u handvatten om kindarbeid in de wereld en kinderrechten klassikaal te bespreken.

Aanvullende lessuggesties

Wilt u naast het geven van deze digiles meer aandacht besteden aan kinderrechten en het werk van UNICEF? Dat kan op de volgende manieren:

- Met de klas in actie komen tegen kindarbeid? Kijk op www.unicef.nl/school wat u kunt doen.
- Op www.unicef.nl/leerkracht vindt u meer informatie over kinderrechten en de thema's van UNICEF.
- Het kinderrechtenverdrag inzien? Op www.unicef.nl/spreekbeurt vindt u een kindvriendelijke versie van het verdrag. Een goede toevoeging om uit te delen tijdens deze les.
- Onze jeugdvoorlichters geven gastlessen over UNICEF en kinderrechten. Vraag een gratis gastles aan via educatie@unicef.nl.
- Op www.unicef.nl/school vinden leerlingen meer informatie, clips en foto's over kinderrechten en de andere thema's van UNICEF. Handig bij het voorbereiden van een spreekbeurt of werkstuk.

Achtergrondinformatie

UNICEF is de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties en heeft één opdracht: ervoor zorgen dat elk land de rechten van kinderen respecteert en naleeft. We gunnen alle kinderen een onbezorgde kindertijd waarin ze kunnen spelen en leren, hun talenten kunnen ontwikkelen en volop kansen krijgen. Want we geloven in kinderen, in wat er van elk van hen kan worden én in wat ze voor de wereld kunnen betekenen. We willen kinderen de best mogelijke kindertijd geven. We helpen ze op elk gebied van hun leven, of het nou gaat om onderwijs, bescherming of goede zorg. Het maakt voor ons niet uit waar ze wonen, waarin ze geloven en wat hun afkomst is. We zijn er voor hen, onvoorwaardelijk.

Kerdoelen

De digitale lessen van UNICEF sluiten goed aan bij de kerndoelen Nederlands (mondeling en schriftelijk onderwijs) en Oriëntatie op jezelf en de wereld (mens & samenleving en ruimte).

Nederlands

Mondeling

Kerdoel 3: Leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk

Kerdoel 4: Leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve teksten.

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Mens & samenleving

Kerdoel 34: Leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Ruimte

Kerdoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland.

Leerdoelen:

- Leerlingen weten waar UNICEF voor staat en wat UNICEF doet.
- Leerlingen weten wat kinderarbeid is en wanneer hier sprake van is.
- Leerlingen begrijpen de oorzaken van kinderarbeid.
- Leerlingen begrijpen waarom kinderarbeid tegengegaan moet worden.
- Leerlingen begrijpen waarom het recht op bescherming tegen kinderarbeid bestaat en weten welke andere kinderrechten er zijn.
- Leerlingen kunnen voorbeelden noemen van de oplossingen die UNICEF biedt om kinderarbeid terug te dringen.

Toelichting en aanvullende informatie

Scherf 1 UNICEF

Vraag aan de leerlingen wat ze weten over UNICEF. Laat de leerlingen hun antwoord opschrijven in hun schrift of op Post-its. Bespreek de antwoorden met elkaar.

Vraag vervolgens aan de leerlingen of ze weten waar de letters UNICEF voor staan. UNICEF staat voor: United Nations International Children's Emergency Fund. Leg uit dat UNICEF de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties is en is opgericht na de Tweede Wereldoorlog omdat er toen veel kinderen in nood waren. Sindsdien helpt UNICEF kinderen over de hele wereld, niet alleen in noodsituaties.

Bekijk de UNICEF-clip met de klas. UNICEF probeert wereldwijd de situatie van kinderen te verbeteren en komt op voor de rechten van kinderen. UNICEF is er altijd en overal, voor alle kinderen.

Scherf 2 De grootste kinderrechtenorganisatie

De leerlingen hebben in de clip kunnen zien dat UNICEF kinderen op verschillende manieren helpt. Op het scherm zien de leerlingen vier foto's en de vier thema's van UNICEF:

- Gezond opgroeien (we zorgen bijvoorbeeld voor gezondheidszorg wanneer kinderen ziek zijn)
- Bescherming van kinderen (o.a. tegen kindermishandeling, oorlog en kinderarbeid)

- Onderwijs (we zorgen dat kinderen wereldwijd naar school kunnen)
- Noodhulp (we zorgen voor o.a. water en voedsel wanneer kinderen bijvoorbeeld in een vluchtelingenkamp verblijven)

Sleep de thema's van UNICEF naar de foto die erbij hoort.

Scherf 3 Elk kind heeft rechten

Vertel dat UNICEF de grootste kinderrechtenorganisatie in de wereld is. Vraag de leerlingen of zij weten wat kinderrechten zijn. Kinderen hebben o.a. recht op:

- Onderwijs
- Gezondheidszorg
- Het geven van je eigen mening
- Vrije tijd
- Bescherming tegen kinderarbeid

Klik om het antwoord op de vraag te tonen:

- Kinderrechten zijn speciale regels voor kinderen die hen extra beschermen.
- Het zijn rechten die minimaal nodig zijn om ervoor te zorgen dat een kind gezond en veilig kan opgroeien.
- Kinderrechten gelden voor alle kinderen tot achttien jaar, waar ook ter wereld.
- In het Verdrag voor de Rechten van het Kind staan 54 artikelen (waarvan 41 rechten) met afspraken over de rechten van kinderen en jongeren.

Vertel dat de rechten van kinderen soms nog worden geschonden. Zo heeft ieder kind recht op onderwijs, maar kan niet elk kind naar school omdat sommige kinderen bijvoorbeeld moeten werken. Deze les vertelt de leerlingen meer over kinderarbeid en op welke manieren kinderarbeid kan worden teruggedrongen.

Scherf 4 Kinderarbeid

Schrijf het woord 'Kinderarbeid' op het digibord en maak samen met de leerlingen een woordweb over het onderwerp.

Lestip

Vraag aan de leerlingen of zij producten kunnen opnoemen die soms door kinderen zijn gemaakt. Voorbeelden zijn kleding, chocola en het goud en zilver dat in mobieltjes is verwerkt.

Scherf 5 Kinderen aan het werk

Kinderarbeid is werk dat door kinderen wordt gedaan en dat niet goed voor ze is. Meestal gaat het om zwaar, gevaarlijk en eentonig werk. Het werk is slecht voor hun gezondheid en hun ontwikkeling.

Kinderarbeid is elke vorm van werk die wordt gedaan door een kind jonger dan 16 jaar. Voor kinderen in de leeftijd van 16 tot 18 jaar zijn speciale regels waarbij licht en veilig werk is toegestaan.

Wereldwijd moeten ongeveer 168 miljoen kinderen tussen de 5 en 17 jaar werken. Ze werken vaak te lang, krijgen te weinig loon of doen werk dat gevaarlijk voor ze is. Ze hebben het zo druk met werken dat er weinig of geen tijd overblijft om naar school te gaan of met vrienden te spelen.

De meeste kinderen werken op het land (58.6%). Andere kinderen werken heel de dag in het huishouden (6.9%). Of ze werken op straat: ze verkopen bijvoorbeeld sigaretten, poetsen schoenen of bewaken geparkeerde auto's (25.4%). Veel kinderen werken ook in fabrieken of op werkplaatsen (7.2%).

Toelichting:

Niet al het werk dat wordt gedaan door kinderen is kinderarbeid. Denk bijvoorbeeld aan (licht) huishoudelijk werk, af en toe helpen in een familiebedrijf of zakkeld verdienen buiten schooltijden en in vakanties. Deze vormen van arbeid vormen vaak geen gevaar voor de persoonlijke ontwikkeling en gezondheid van het kind of hebben geen invloed op school. Onder kinderarbeid verstaat UNICEF: het werk dat gedaan wordt door kinderen dat slecht is voor hun gezondheid, hun persoonlijke ontwikkeling of scholing in de weg staat.

Scherf 6 Kinderarbeid in de wereld

Bekijk de clip over kinderarbeid in de wereld. Vraag aan de leerlingen of ze kunnen uitleggen waarom Trésor uit Ivoorkust en Bemvinda uit Guinee-Bissau moeten werken.

Lestip

Vraag aan de leerlingen hoe zij zich zouden voelen wanneer ze gemiddeld meer dan 51 uur per week moeten werken. Kunnen ze zich daar een voorstelling van maken? Dat is bijna twee keer zoveel uren als een normale schoolweek in Nederland. Wat zouden de leerlingen het meeste missen? Kunnen ze oplossingen bedenken om de situatie van deze kinderen te verbeteren?

Scherf 7 **Waarom moeten kinderen werken?**

Daag de leerlingen uit om aan te geven of ze denken dat de volgende oorzaken van kinderarbeid waar of niet waar zijn. Laat ze de stellingen naar het juiste vak slepen. Vraag bij elke oorzaak ook waarom een leerling denkt dat dit waar of niet waar is.

Waar

- Omdat ouders niet genoeg verdienen.
- Omdat kinderen geen ouders meer hebben die voor hen kunnen zorgen.
- Omdat ouders niet weten dat onderwijs goed voor kinderen is.
- Omdat er niet genoeg goede scholen, leermaterialen of leraren zijn voor kinderen.

Niet waar

- Omdat kinderen het leuk vinden om te werken.
- Omdat kinderen van de overheid moeten werken.
- Omdat vriendjes en vriendinnetjes ook moeten werken.
- Omdat het zo hoort in hun land.

Toelichting:

Er zijn diverse oorzaken voor kinderarbeid, zoals armoede, gebrek aan kennis, het ontbreken van goed onderwijs en een slechte naleving van wetten die kinderen beschermen. Ook kinderhandel is een groot probleem. Meestal werken kinderen omdat hun ouders niet genoeg verdienen. Zonder hun loon is er geen geld voor eten. Kinderarbeid is niet alleen een gevolg van armoede. Het is ook een oorzaak. Het houdt armoede in stand omdat kinderen die werken vaak niet naar school gaan. Voor werkende kinderen die niet naar school gaan, is het vaak lastig om iets aan de situatie te veranderen. UNICEF probeert deze cirkel te doorbreken door kinderen (deels) weer onderwijs te laten volgen.

Scherf 8 Waar komt kinderarbeid voor?

Laat de leerlingen aan de hand van de wereldkaart zien in welke landen kinderarbeid nog steeds voorkomt. Wereldwijd werken er 168 miljoen kinderen als kindarbeider.

- **India:** India is het land met de meeste kindarbeiders. Daar werken zo'n 4,5 miljoen kinderen tussen de 5 en 14 jaar. Ze werken vooral in steengroeven en in de kledingindustrie.
- **Turkije:** In Turkije werken bijna 900.000 kinderen, dit is bijna 6% van het totaal aantal kinderen tussen de 6 en 17 jaar in het land. Daarnaast werken veel Syrische kinderen die gevlucht zijn naar Turkije op de katoenvelden en in kleine winkels.
- **Ivoorkust:** In Ivoorkust werken 1,6 miljoen kinderen, van wie veel kinderen op de cacao- en koffievelen.
- **Bolivia:** In Bolivia werken ruim 355.000 kinderen. In Bolivia werken kinderen bijvoorbeeld op suikerrietplantages of in het huishouden.
- **Bangladesh:** In Bangladesh werken ruim 1,7 miljoen kinderen tussen de 5 en 17 jaar. In Bangladesh werken kinderen bijvoorbeeld in de landbouw of in kledingfabrieken.

Hoe zit het eigenlijk in Nederland?

In Nederland zijn er gelukkig wetten waardoor kinderen goed beschermd zijn tegen kinderarbeid. Een belangrijke wet is de 'kinderwet' uit 1874. In die tijd werkten veel kinderen in Nederland. Ook in fabrieken. De kindwet verbood fabrieksarbeid voor kinderen onder de 12 jaar. Thuis werken mocht nog wel. Daarom was het goed dat in 1901 de leerplichtwet werd ingevoerd. Vanaf dat moment moesten kinderen naar school in plaats van naar hun werk.

In Nederland ben je tot je 16e jaar leerplichtig. Klusjes en lichte betaalde werkzaamheden mogen wel, maar pas als je 13 jaar of ouder bent en binnen wettelijke kaders. En dit mag nooit in plaats van school. Alleen voor kinderen die meespelen in een film, een toneelstuk of een musical is een uitzondering gemaakt in de wet. Hoe ouder je bent, hoe meer er mag. In de wet staat wat voor soort werk kinderen mogen doen en hoe vaak. Er staat ook in wat niet mag. Zwaar werk is bijvoorbeeld verboden, net als te lang achter elkaar werken.

Scherf 9: Kinderarbeid in Bangladesh

Laat de leerlingen de woorden naar de juiste plek slepen. Bespreek vervolgens de feiten en cijfers over kinderarbeid in Bangladesh.

Oplossing:

- Er werken in Bangladesh helaas nog ruim 1,7 miljoen kinderen tussen 5 en 17 jaar.
- Deze kinderen kunnen niet naar school en worden vaak mishandeld.
- Kinderen in Bangladesh werken vaak in het huishouden, in de landbouw, in kledingfabrieken en als vuilnismanen.
- Dhaka is de hoofdstad van Bangladesh. Hier werkt maar liefst 1 op de 12 kinderen tussen de 10 en 14 jaar.

Scherf 10 **Het verhaal van Ruma en Junuba**

UNICEF ambassadeur Klaas van Kruistum ontmoette in Bangladesh de twee nichtjes Ruma en Junuba. Bekijk met de klas het verhaal van de twee meisjes uit Bangladesh.

Scherf 11 **Kinderarbeid aanpakken**

Vraag aan de leerlingen welke oplossingen er zijn om kinderarbeid terug te dringen. In de les kunt u doorklikken en per foto de antwoorden van de leerlingen bespreken.

Kinderarbeid opsporen

Het werk dat kinderen doen, is niet altijd zichtbaar. Denk maar eens aan kinderen die in het huishouden moeten werken of in een kledingfabriek. UNICEF zorgt ervoor dat kinderarbeid wordt opgespoord en aangepakt.

Kinderen naar school

UNICEF zorgt voor speel- en leerplekken voor kinderen die al werken. Hierdoor kunnen ze stoppen met werken en naar school. Daarnaast praat UNICEF met ouders/verzorgers en werkgevers over het belang van onderwijs voor kinderen. Er wordt hen ook uitgelegd dat kinderarbeid illegaal is.

Soms moet een kind toch blijven werken omdat het bijvoorbeeld geen ouders meer heeft die voor hem of haar kunnen zorgen. UNICEF maakt dan afspraken met de bazen, zodat de kinderen een halve dag naar school kunnen. Als er niet genoeg geld is om kinderen naar school te laten gaan, dan betaalt UNICEF mee. Zo kunnen ook de armste kinderen naar school.

Het maken van afspraken

UNICEF zorgt er ook voor dat kinderarbeid minder voorkomt. Dat doet de organisatie door goede afspraken te maken met de overheid en met bijvoorbeeld fabrieksbazen. Zo werkt UNICEF in Bangladesh samen met de kledingindustrie om ervoor te zorgen dat er goede lonen voor ouders komen. Als ouders genoeg verdienen, hoeven kinderen niet meer te werken en kunnen ze naar school toe en aansluitend naar de opvang. Zo hoeven ouders hun kinderen niet meer mee naar hun werk te nemen.

Scherf 12 **Naar school**

Vraag de leerlingen waarom onderwijs belangrijk is voor kinderen. De antwoorden verschijnen één voor één op het digibord.

Onderwijs is belangrijk omdat:

- Kinderen leren lezen en schrijven
- Kinderen later kans hebben op een goede baan
- Kinderen niet hoeven te werken als ze naar school gaan
- Kinderen leren om samen te spelen en te leren
- Het goed is voor de ontwikkeling van kinderen

Scherf 13 **Kom in actie!**

Vraag de leerlingen om een reclameposter te maken waarbij de overheid wordt opgeroepen om kinderarbeid te stoppen. In plaats van een reclameposter kunnen de leerlingen ook een brief naar de regering schrijven. Geef alle posters en verhalen een mooie plek in de klas en bespreek de posters met de leerlingen. Deze opdracht kan individueel of in groepjes uitgevoerd worden.

Scherf 15 **Bedankt!**

Scherf 14 **Rebus**

Laat de leerlingen de rebus oplossen.

Het juiste antwoord is:

Help kinderarbeid de wereld uit